

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GEOGRAFIE V1

NOVEMBER 2009

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 15 bladsye en 'n 14 bladsy-bylae.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VIER vrae.
2. Beantwoord DRIE vrae van 100 punte elk. Kies ten minste EEN vraag uit AFDELING A, ten minste EEN vraag uit AFDELING B en 'n DERDE vraag uit AFDELING A of B.
3. Alle diagramme is in die aangehegte bylae ingesluit.
4. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
5. Skryf die nommers van al jou antwoorde in die middel van die reël neer.
6. Laat 'n reël oop tussen die onderafdelings van vrae.
7. Begin ELKE vraag bo-aan 'n NUWE bladsy.
8. Moet NIE in die kantlyne van die ANTWOORDEBOEK skryf nie.
9. Omkring die vraagnommers wat jy beantwoord het op die voorblad van die ANTWOORDEBOEK.
10. Waar moontlik, illustreer jou antwoorde met benoemde diagramme.
11. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: KLIMAAT EN WEER, FLUVIALE PROSESSE EN STRUKTURELE LANDVORMS

Beantwoord ten minste EEN vraag uit hierdie afdeling.

VRAAG 1

1.1 Verwys na FIGUUR 1.1 op die aangehegte BYLAE, wat 'n vereenvoudigde sinoptiese weerkaart van Suid-Afrika is. Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommer (1.1.1 – 1.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.6 A.

1.1.1 Hoogdruk H1 is die ... hoogdruk.

- A Suid-Pasifiese
- B Suid-Atlantiese
- C Suid-Indiese
- D Kalahari

1.1.2 Die volgende lugbewegings word met hoogdruk H1 geassosieer:

- A Daling, konvergensie, kloksgewyse rotasie
- B Styging, divergensie, antikloksgewyse rotasie
- C Styging, konvergensie, kloksgewyse rotasie
- D Daling, divergensie, antikloksgewyse rotasie

1.1.3 Laagdruk L1 is in die ... stadium van ontwikkeling.

- A poolfront-
- B golf-
- C warmsektor-/volwasse
- D okklusie-

1.1.4 Die lyne op die sinoptiese weerkaart wat plekke met dieselfde lugdruk verbind, staan bekend as ...

- A isobare.
- B isoterme.
- C isohiëte.
- D isotope.

1.1.5 Laagdruk L2 is 'n ... laagdruk.

- A kus-
- B tropiese
- C ekstra-tropiese
- D ekwatoriale

(5 x 2) (10)

- 1.2 Verwys na FIGUUR 1.2 op die aangehegte BYLAE, wat verskillende eienskappe van stroomroef aandui. Gee EEN woord/term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die woord/term langs die vraagnommer (1.2.1 – 1.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.
- 1.2.1 'n Stroom wat die water van 'n ander stroom onderskep
- 1.2.2 'n Stroom waarvan die bolope onderskep is
- 1.2.3 'n Stroom wat kleiner is as die vallei waardeur dit vloei
- 1.2.4 Die punt waar 'n energieke stroom die water van die ander stroom onderskep
- 1.2.5 'n Droë vallei waar geen stroom meer vloei nie (5 x 2) (10)
- 1.3 FIGUUR 1.3A op die aangehegte BYLAE verteenwoordig 'n gedeelte van die wêreldkaart wat die ligging en beweging van tropiese siklone/orkane in die Suid-Indiese Oseaan en Wes-Indië onderskeidelik aantoon. Verwys ook na die artikel en satellietbeeld van Orkaan Ike in FIGUUR 1.3B op die BYLAE.
- 1.3.1 Gee EEN ooreenkoms, waarneembaar in FIGUUR 1.3A, tussen tropiese siklone in die Suid-Indiese Oseaan en orkane in Wes-Indië. (1 x 2) (2)
- 1.3.2 Verduidelik die plek van oorsprong van beide tropiese siklone en orkane. (3 x 2) (6)
- 1.3.3 Die reëlmaat waarmee meer intense orkane, soos Ike voorkom, is besig om toe te neem. Baie meteoroloë verbind dié verskynsel met aardverwarming. Waarom is dit die geval? (3 x 2) (6)
- 1.3.4 Gee EEN rede, met verwysing na FIGUUR 1.3A, waarom tropiese siklone selde die kus van suidelike Afrika tref. (1 x 2) (2)
- 1.3.5 Sou 'n tropiese sikloon en 'n orkaan van dieselfde sterkte die kuslyne van suidelike Afrika en die Verenigde State van Amerika onderskeidelik tref, sal die Verenigde State van Amerika meer skade aan infrastruktuur ondervind, terwyl suidelike Afrika meer lewensverlies sal ervaar. Skryf 'n kort opstel (nie meer as 12 reëls nie) om te verduidelik waarom dit die geval is. Jou antwoord moet na die vlak van ontwikkeling in die twee streke onderskeidelik verwys. (6 x 2) (12)

- 1.4 Klimatoloë het jare gelede ontdek dat winde langs die kuslyn gedurende die dag en nag van rigting verander. Hierdie omgekeerde windtoestande staan as land- en seebriese bekend. Land- en seebriese is gelokaliseerd en het 'n matigende invloed op kusttemperature. Gebruik jou kennis van land- en seebriese en verwys ook na FIGUUR 1.4 om die onderstaande vrae te beantwoord.
- 1.4.1 Stel FIGUUR 1.4 'n land- of 'n seebries voor? (1 x 2) (2)
- 1.4.2 Wat beteken dit as 'n mens sê die bries is *gelokaliseerd*? (1 x 2) (2)
- 1.4.3 Verduidelik kortliks hoe die bries wat in FIGUUR 1.4 voorgestel word, ontwikkel. (3 x 2) (6)
- 1.4.4 Die bries wat in FIGUUR 1.4 voorgestel word, sal aanleiding daartoe gee dat hoë-inkomste-voorstede met hoë grondwaardes langs 'n kuslyn wat deur 'n warm seestroom begrens word, ontwikkel. Gee EEN rede waarom dit so is. (1 x 2) (2)
- 1.5 Verwys na FIGUUR 1.5A, wat 'n landskap tipies van hellende sedimentêre lae voorstel. FIGUUR 1.5B toon 'n dreineringspatroon aan wat heel waarskynlik in die landskap wat in FIGUUR 1.5A voorgestel word, sal ontwikkel. Skets (i) en (ii) in FIGUUR 1.5C toon moontlike massabewegings aan wat teen hang **P** en **Q** in die landskap wat in FIGUUR 1.5A getoon word, sal voorkom.
- 1.5.1 Benoem die landvorme wat as **R** in FIGUUR 1.5A gemerk is. (1 x 2) (2)
- 1.5.2 Verduidelik kortliks hoe die landskap wat in FIGUUR 1.5A voorgestel word, ontwikkel. (3 x 2) (6)
- 1.5.3 Benoem die dreineringspatroon in FIGUUR 1.5B wat in die landskap wat in FIGUUR 1.5A voorgestel word, sal ontwikkel. (1 x 2) (2)
- 1.5.4 Verduidelik waarom die dreineringspatroon wat in VRAAG 1.5.3 genoem is, in hierdie landskap sal ontwikkel. (3 x 2) (6)
- 1.5.5 Lees die artikel oor die *Oorsake en Bestuur van Massabewegings* in FIGUUR 1.5C voordat die vrae wat volg beantwoord word.
- (a) Definieer die begrip *massabeweging*. (1 x 2) (2)
- (b) Pas die tipe massabeweging wat in skets (i) en (ii) voorgestel word, by elk van die hange **P** en **Q** in FIGUUR 1.5A onderskeidelik. Gee EEN rede vir elk van jou keuses. (4 x 2) (8)
- (c) Noem die hoofverskil tussen die twee tipes massabewegings wat in skets (i) en (ii) in FIGUUR 1.5C voorgestel word. (1 x 2) (2)

- (d) Die swak bestuur van hange, soos ontbossing en swak boerderymetodes, het 'n nadelige invloed op ekonomiese aktiwiteite teen hierdie hange. Met verwysing na die artikel en skets (ii) in FIGUUR 1.5C, skryf 'n kort opstel (nie meer as 12 reëls nie) om die mens se bydrae tot toenemende massabewings teen hange, die ekonomiese gevolge daarvan en wat gedoen kan word om die situasie te herstel, uit te lig.

(6 x 2) (12)
[100]

VRAAG 2

- 2.1 Verwys na FIGUUR 2.1 op die aangehegte BYLAE, wat 'n baie spesifieke klimaatstoestand aantoon wat in 'n vallei in die suidelike halfrond, buite die Steenbokskeerkring, sal ontwikkel. Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Kies die antwoord en skryf slegs 'waar' of 'onwaar' langs die vraagnommer (2.1.1 – 2.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.
- 2.1.1 FIGUUR 2.1 stel die ontwikkeling van 'n anabatiese wind voor.
- 2.1.2 Die klimaatstoestand wat in FIGUUR 2.1 voorgestel word, ontwikkel snags.
- 2.1.3 Die sone wat **B** gemerk is, is die warm termiese gordel.
- 2.1.4 Plek **C** sal die hoogste temperatuur in hierdie vallei aanteken.
- 2.1.5 Snags sal warm lug wat teen die helling daal, by **D** versamel. (5 x 2) (10)
- 2.2 Verwys na FIGUUR 2.2, wat die vier hangelemente/-vorme aantoon. Kies die korrekte begrip uit dié wat tussen hakies gegee word om al die stellings hieronder WAAR te maak. Skryf slegs die begrip langs die vraagnommer (2.2.1 – 2.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.
- 2.2.1 Die landvorm wat in FIGUUR 2.2 voorgestel word, word met (hellende/horizontale) sedimentêre rotslae geassosieer.
- 2.2.2 Hangelement **W** word die (kruin/krans) genoem.
- 2.2.3 Hangelement **W** bestaan uit (sagte/weerstandbiedende) rots.
- 2.2.4 Die hoek waarteen hangelement **X** ontwikkel, (bly konstant/verander gedurig).
- 2.2.5 Hangelement **Y** word (breër/smaller) namate hangelement **X** terugkerf. (5 x 2) (10)

- 2.3 Verwys na FIGUUR 2.3, wat die posisie van 'n naderende laagdrukstelsel wes van Suid-Afrika aantoon. Lees die meegaande weervoorspelling voordat die onderstaande vrae beantwoord word.
- 2.3.1 (a) Identifiseer die laagdrukstelsel wat as **K** op die satellietbeeld in FIGUUR 2.3 gemerk is. (1 x 2) (2)
- (b) Gedurende watter seisoen beïnvloed die bogenoemde laagdrukstelsel gewoonlik Suid-Afrika se weer? (1 x 2) (2)
- (c) Gee die algemene bewegingsrigting van die laagdrukstelsel wat in VRAAG 2.3.1(a) genoem is. (1 x 2) (2)
- (d) Gee EEN rede vir die bewegingsrigting van die laagdrukstelsel wat in VRAAG 2.3.1(c) genoem is. (1 x 2) (2)
- (e) Teken 'n sketskaart van die satellietbeeld in FIGUUR 2.3 wat die posisie van die laagdrukstelsel in verhouding tot Suid-Afrika aantoon. Benoem die koue front, die warm front en die warm sektor duidelik op die skets. (3 x 2) (6)
- 2.3.2 Waarom is dit belangrik dat die Suid-Afrikaanse Weerdiens waarskuwings uitreik? Gebruik die bron in FIGUUR 2.3 en skryf 'n kort opstel (nie langer as 12 reëls nie) waarin die waarde van weervoorspellings en waarskuwings duidelik aangedui word. Dui ook in jou antwoord aan hoe verslae wat deur die publiek verskaf word, weervoorspellings kan verbeter. (6 x 2) (12)
- 2.4 Die Kalahari Hoogdruksel veroorsaak 'n dalende inversie oor die Suid-Afrikaanse binneland. Die basishoogte van hierdie dalende inversie wissel van somer tot winter. FIGUUR 2.4 is 'n dwarsnit wat aantoon hoe die basishoogte van die dalende inversie van somer tot winter verskil.
- 2.4.1 Definieer die begrip *temperatuurinversie*. (1 x 2) (2)
- 2.4.2 Watter van die diagramme, FIGUUR 2.4A of 2.4B, verteenwoordig somermaande? (1 x 2) (2)
- 2.4.3 Gee EEN rede vir jou antwoord op VRAAG 2.4.2. (1 x 2) (2)
- 2.4.4 Beskryf die invloed wat die basishoogte van die dalende inversie op die klimaat van Suid-Afrika se binneland tydens somer- en wintermaande onderskeidelik sal hê. (4 x 2) (8)

- 2.5 FIGUUR 2.5 stel 'n dreineerbekken voor. Lees die meegaande artikel voordat die vrae wat volg, beantwoord word.
- 2.5.1 Definieer die begrip *dreineerbekken*. (1 x 2) (2)
- 2.5.2 Identifiseer die dreineringspatroon wat die rivierstelsel in hierdie dreineerbekken aangeneem het. (1 x 2) (2)
- 2.5.3 Gee EEN rede, sigbaar in FIGUUR 2.5, vir jou antwoord op VRAAG 2.5.2. (1 x 2) (2)
- 2.5.4 Die dreineerdigtheid van die rivierstelsel blyk digter (fyner) by **A** as by **B** te wees. Verduidelik waarom dit die geval is. (3 x 2) (6)
- 2.5.5 Bepaal die stroomorde van die rivierstelsel waar dit by **Y** uit die dreineerbekken vloei. (1 x 2) (2)
- 2.5.6 (a) By watter punt, **X** of **Y**, sal daar 'n groter risiko vir oorstromings wees? (1 x 2) (2)
- (b) Verduidelik jou antwoord op VRAAG 2.5.6(a). (3 x 2) (6)
- (c) Omskryf DRIE vloedvoorkomingsmaatreëls wat ingestel kan word om die risiko van oorstromings in hierdie dreineerbekken te verminder. (3 x 2) (6)
- 2.5.7 Ten einde 'n opvanggebied te bestuur, moet die hele gebied wat deur die rivier gedreineer word, die sytakke ingesluit, in ag geneem word. Wat stroomop in die sytakke gebeur, sal die rivier stroomaf beïnvloed. Bewaring van die hele dreineerbekken moet volhoubaar wees sodat komende geslagte voordeel uit die waterstelsel en die gepaardgaande ekosisteme kan put. Met verwysing na FIGUUR 2.5, skryf 'n kort opstel (nie meer as 12 reëls nie) waarin maatreëls uitgelig word wat ingestel kan word om die dreineerbekken in FIGUUR 2.5 te herstel sodat dit weer 'n volhoubare eenheid kan word. (6 x 2) (12)
- [100]**

AFDELING B: MENSE EN PLEKKE: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS, MENSE EN HUL BEHOEFTE

Beantwoord ten minste EEN vraag uit hierdie afdeling.

VRAAG 3

- 3.1 'n Stedelike gebied het verskillende grondgebruiksone en funksies. Die grondwaarde verskil in elk van hierdie grondgebruiksone. Voltooi die volgende sinne deur die woorde in die lys hieronder te gebruik. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommer (3.1.1 – 3.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer. Verwys na FIGUUR 3.1 om jou te help.

sentrale sakekern (SSK); oorgangsones (vervalsone); landelik-stedelike oorgangsones; hoë-inkomste residensieel; nywerheidspark; groengordel; afgeleë besigheidskern

3.1.1 ...	het 'n vermenging van funksies soos kommersieel, residensieel, hotelle, vermaak.
3.1.2 ...	sone aan die buitewyke van nedersettings wat opsygesit is vir die ontwikkeling van sekondêre aktiwiteite.
3.1.3 ...	voorstedelike sone vir die ryk/welvarende gemeenskap.
3.1.4 ...	grondgebruiksone met die hoogste grondwaarde.
3.1.5 ...	gebied wat onderhou word vir ontspanningsaktiwiteite in die stad.

(5 x 2) (10)

- 3.2 Verwys na FIGUUR 3.2, wat 'n verskeidenheid ekonomiese aktiwiteite wat in Suid-Afrikaanse stede voorkom, voorstel. Kies die die korrekte begrip uit dié wat tussen hakies gegee word om al die stellings hieronder WAAR te maak. Skryf slegs die begrip langs die vraagnommer (3.2.1 – 3.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

3.2.1 (Vervoer/Nywerheid) is 'n sekondêre aktiwiteit.

3.2.2 (Winkels/Informele besighede) voorsien mense van 'n meer stabiele inkomste.

3.2.3 'n Goeie (nywerheid-/vervoer-) stelsel sal meer toeriste aanmoedig om Suid-Afrika te besoek.

3.2.4 (Hospitale/Vermaak) sal die meeste baat vind by die 2010 Wêreldbekersokkertoernooi wat deur Suid-Afrika aangebied word.

3.2.5 Ter voorbereiding van die 2010 Wêreldbekersokkertoernooi het kapitaalbesteding op (nywerhede/vervoer) drasties toegeneem.

(5 x 2) (10)

- 3.3 Verwys na FIGUUR 3.3, wat die standplaas van 'n afgeleë nedersetting in Suid-Afrika aantoon voordat die volgende vrae beantwoord word.
- 3.3.1 Sal jy die nedersetting as landelik of stedelik klassifiseer? (1 x 2) (2)
- 3.3.2 Klassifiseer die nedersetting na gelang van die volgende:
- (a) Grootte en kompleksiteit (1 x 2) (2)
- (b) Funksie (1 x 2) (2)
- 3.3.3 Definieer die begrip *standplaas*. (1 x 2) (2)
- 3.3.4 Gee EEN moontlike rede waarom hierdie standplaas vir die nedersetting gekies is. (1 x 2) (2)
- 3.3.5 Plaaslike Agenda 21 is 'n benadering gemik op volhoubare ontwikkeling op plaaslike vlak. Volhoubare ontwikkeling impliseer 'n breër benadering tot ontwikkeling wat sosiale, ekonomiese en omgewingsfaktore integreer. Met verwysing na FIGUUR 3.3, skryf 'n kort Plaaslike Agenda 21-voorstel (nie meer as 12 reëls nie) en omskryf maatreëls wat aanvaar kan word om die lewenskwaliteit van mense in hierdie nedersetting te verbeter. (6 x 2) (12)
- 3.4 Verwys terug na FIGUUR 3.1, wat die standplaas van 'n stedelike nedersetting en die grondgebruiksone wat daarmee verband hou, aantoon. Vind die nywerheidsgebied.
- 3.4.1 Sou jy die nywerheidsgebied wat in FIGUUR 3.1 aangetoon word, as 'n ligte of swaar nywerheidsgebied klassifiseer? (1 x 2) (2)
- 3.4.2 Gee EEN rede vir jou antwoord op VRAAG 3.4.1. (1 x 2) (2)
- 3.4.3 Gee moontlike redes waarom hierdie nywerheidsgebied aan die buitewyke van stede ontwikkel het. (3 x 2) (6)
- 3.4.4 Besoedeling is 'n groot probleem wat met nywerheidsontwikkeling verband hou. Watter grondgebruiksone, sigbaar in die diagram, kan 'n rol speel om besoedeling wat deur nywerhede veroorsaak word, te verminder? (1 x 2) (2)
- 3.4.5 Gee EEN rede vir jou antwoord op VRAAG 3.4.4. (1 x 2) (2)
- 3.4.6 Die grondgebruiksone wat in VRAAG 3.4.4 genoem is, dra ook daartoe by dat stede meer volhoubare eenhede word. Bespreek hierdie stelling. (2 x 2) (4)

- 3.5 Lees die volgende uittreksel, wat 'n kombinasie is van twee artikels uit die *Sunday Times* van 7 September 2008 en 29 Julie 2007. Verwys ook na FIGUUR 3.4 wat die ligging van die Coega Industriële Ontwikkelingsone aantoon.

Nelson Mandelabaai floreer met nuwe ontwikkelings, wat die Alcan Aluminium-smeltery by die Coega IOS, die 2010 sokkerstadion, nuwe winkelsentrums, gholflandgoedere, die bou van 'n internasionale konferensiesentrum en die verlenging van die aanloopbaan by die lughawe insluit. Die multimiljardrand Coega-projek, net 20 km bo Port Elizabeth teen die ooskus, sluit 'n industriële ontwikkelingsone en 'n moderne diepwaterhawe op die Coegarivier in.

Die Coega IOS is Suid-Afrika se eerste belastingvrye ontwikkelingsone. Die IOS fokus veral op motor-, tekstiel-, metaal-, logistieke en elektroniese ontwikkeling. Dit sal direkte buitelandse beleggings lok en werksgeleenthede in die gebied skep.

Die ontwikkeling van die diepwaterhawe by Ngqura, wat uit 'n houer-, algemeneskeepsvrag- en massavragterminus bestaan, sal Suid-Afrika se handels- en uitvoerwyerhede 'n hupstoot gee. Hierdie hawe sal as 'n deurgang vir uitvoerprodukte wat in die naburige Coega IOS vervaardig word, dien. Die Ngqura-hawe word nie gebou om besigheid van die Port Elizabeth-hawe weg te neem nie, maar eerder om dit te komplementeer.

Oor die afgelope dekade het die Coega IOS geskeduleerde beleggings van ongeveer R30 miljard ingebring. Nog meer maatskappye sal na verwagting binne die volgende vyf jaar in die Coega IOS aktief wees, en beleggers sal jaarliks ongeveer 20 000 werksgeleenthede skep. Dit is 'n baie beduidende getal, veral as mens die werkloosheidsyfer in Nelson Mandelabaai, en die Oos-Kaap in geheel, in ag neem.

- 3.5.1 Waarvoor staan die afkorting *IOS*? (1 x 2) (2)
- 3.5.2 In watter provinsie is die Coega IOS geleë? (1 x 2) (2)
- 3.5.3 Noem TWEE voordele wat die Coega IOS-ontwikkeling vir hierdie streek inhou. (2 x 2) (4)
- 3.5.4 Verduidelik waarom die ontwikkeling van 'n diepwaterhawe by Ngqura, Suid-Afrika se posisie in die wêreldhandelsmark sal verstewig. (3 x 2) (6)
- 3.5.5 Deur Suid-Afrika se posisie in die wêreldhandelsmark te verstewig, sal Suid-Afrika se handelsbalans ook verbeter.
- (a) Definieer die begrip *handelsbalans*. (1 x 2) (2)
- (b) Verduidelik hoe Suid-Afrika se handelsbalans sal verbeter deur ons posisie in die wêreldmark te verstewig. (3 x 2) (6)

- 3.5.6 Noem TWEE projekte wat in die Coega IOS ingesluit is om meer buitelandse toeriste/besigheidsmense na die streek te lok. (2 x 2) (4)
- 3.5.7 Gee EEN rede waarom dit belangrik is om meer buitelandse toeriste na hierdie streek toe te lok. (1 x 2) (2)
- 3.5.8 Een gevaar wat met die ontwikkeling van die Coega IOS verband hou, is dat 'n verskeidenheid sosiale en omgewingsongeregtighede uit die ontwikkeling kan vloei. Skryf 'n kort opstel (nie meer as 12 reëls nie) waarin jy 'n aantal van die sosiale en omgewingsongeregtighede wat uit die Coega IOS-ontwikkeling mag voortvloei, omskryf. Verskaf ook maatreëls wat deur plaaslike owerhede ingestel kan word om hierdie sosiale en omgewingsongeregtighede te minimaliseer. (6 x 2) (12)
[100]

VRAAG 4

- 4.1 FIGUUR 4.1 op die aangehegte BYLAE illustreer 'n aantal nedersettings. Hierdie nedersettings het verskillende buitelynvorme aangeneem. Hierdie nedersettings het ook om verskillende redes ontwikkel. Jy word van vyf beskrywings voorsien. Identifiseer die nedersetting wat die beste deur elk van die beskrywings beskryf word. Skryf die vraagnommer (4.1.1 – 4.1.5) en langs elkeen die letter van die nedersetting wat jy gekies het neer, byvoorbeeld 4.1.6A.
- 4.1.1 Groot nedersetting wat as 'n handels- en vervoernedersetting ontwikkel het
- 4.1.2 Nedersetting wat 'n lineêre buitelynvorm aangeneem het
- 4.1.3 Nedersetting wat 'n ronde buitelynvorm aangeneem het
- 4.1.4 Nedersetting wat as 'n roete-/'junction'-sentrum ontwikkel het
- 4.1.5 Nedersetting wat ontwikkel het om goedere uit te ruil (5 x 2) (10)
- 4.2 Verwys na FIGUUR 4.2, wat 'n dwarsnit deur een van Suid-Afrika se belangrikste wateroordragskemas aantoon. Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommer (4.2.1 – 4.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 4.2.6A.
- 4.2.1 Die diagram toon 'n dwarsnit deur die ... -wateroordragskema aan.
- A Oranje-Vis
B Tugela-Vaal
C Lesotho Hoogland
D Bolandprojek/Bergrivier

- 4.2.2 Water word in die ... -dam gestoor en slegs in die Vaaldam uitgelaat wanneer daar 'n aanvraag na water in Gauteng is.
- A Driekloof
 - B Sterkfontein
 - C Kilburn
 - D Woodstock
- 4.2.3 Die hoofrede vir die ontwikkeling van die geïllustreerde wateroordragskema is die voorsiening van water vir ... gebruik in Gauteng.
- A huishoudelike, landbou- en nywerheids-
 - B huishoudelike, landbou- en ontspannings-
 - C huishoudelike, nywerheids- en ontspannings-
 - D landbou-, nywerheids- en ontspannings-
- 4.2.4 ... elektrisiteit word by die pompturbinestrasie opgewek.
- A Geotermiese
 - B Kern-
 - C Termiese
 - D Hidro-
- 4.2.5 Die voorsiening van elektrisiteit is 'n ... aktiwiteit.
- A primêre
 - B sekondêre
 - C tersiêre
 - D kwaternêre
- (5 x 2) (10)
- 4.3 Verwys na FIGUUR 4.3, 'n advertensie wat deur Nokia gebruik word om die Nokia 6210 Navigator-selfoon te adverteer. Die stedelike nedersetting wat hier getoon word, skep die indruk van chaos en onvolhoubare ontwikkeling.
- 4.3.1 Identifiseer die grondgebruiksone wat as **X** in FIGUUR 4.3 gemerk is. (1 x 2) (2)
- 4.3.2 Toeganklikheid het 'n groot rol gespeel in die kenmerkende hoë geboudigtheid en hoë wolkekrabbers wat hier ontwikkel het.
- (a) Definieer die begrip *toeganklikheid*. (1 x 2) (2)
 - (b) Verduidelik waarom toeganklikheid daartoe aanleiding gegee het dat grondgebruiksone **X** die kenmerke wat in die stelling hierbo genoem is, ontwikkel het. (3 x 2) (6)
 - (c) Stem jy saam met die stelling dat grondgebruiksone **X** nie meer die toeganklikste grondgebruiksone in 'n stedelike nedersetting is nie? Verduidelik jou antwoord. (2 x 2) (4)

- 4.3.3 Die Nokia 6210 Navigator-advertensie en sy leuse maak die aanname dat verkeersopeenhoping 'n groot probleem in groot stedelike nedersettings, en veral grondgebruiksone **X**, is. Gee TWEE redes vir die verkeersopeenhoping in hierdie grondgebruiksone. (2 x 2) (4)
- 4.3.4 Stel TWEE maatreëls voor wat ingestel kan word om verkeersopeenhoping in grondgebruiksone **X** te verminder. (2 x 2) (4)
- 4.3.5 Ten spyte van al die stedelike probleme wat in grondgebruiksone **X** ervaar word, word baie mense en hulle aktiwiteite steeds hierheen gelok. Bespreek die rol wat sentripetale kragte speel om mense en hulle aktiwiteite na grondgebruiksone **X** te lok. (3 x 2) (6)
- 4.3.6 Die volgende uittreksel kom uit 'n artikel wat in die *Sunday Times* van 28 Oktober 2007 verskyn het. Lees die artikel sorgvuldig deur en beantwoord die volgende vraag.

Agteruitgang en roet in die middestad word stelselmatig uitgeroei

Johannesburg staan midde-in 'n stedelike vernuwing, met proaktiewe planne wat ingestel word om die ernstige agteruitgang van die 90's, wat 'n klimaks teen die einde van die laaste dekade beleef het, om te keer. Ongeveer R4 miljard tot R5 miljard is die afgelope vyf jaar vir vernuwing van die middestad beskikbaar gestel, met ontwikkelaars wat hulle daartoe verbind het om nog R12 miljard oor die volgende vyf jaar te spandeer.

'n Stedelikebestuur-strategie is ingestel. Die strategie behels 'n geïntegreerde middestadspan wat op 'n blok-vir-blok-basis probleme soos gebrek aan dienslewering, herstel aan geboue, afvalbestuur en munisipale regulasies gaan aanpak. Daar word ook voorsiening gemaak vir 'groen longe', soos parke en openbare ruimtes, in die middestad.

Skryf 'n kort opstel (nie meer as 12 reëls nie) waarin die redes vir stedelike vernuwing, met die doel om stedelike nedersettings weereens volhoubare eenhede te maak, omskryf word. Verduidelik waarom klem op enige TWEE van die probleme wat in die koerantartikel genoem word, gelê word. (6 x 2) (12)

- 4.4 Verwys na FIGUUR 4.4, wat 'n rivieropvangsgebied toon. Landbou wat in hierdie diagram voorkom, is afhanklik van die rivieropvangsgebied. Hierdie rivieropvangsgebied en Suid-Afrika se skaars watervoorraad is egter voortdurend onder bedreiging. Dit kan negatiewe gevolge vir die mense en ander lewende organismes inhou wat van hierdie rivieropvangsgebied afhanklik is. Om Suid-Afrika se skaars watervoorraad te bewaar, moet 'n opvangsbestuurstrategie ingestel word.

- 4.4.1 Verwys na die gedeelte van die land wat verbou word.
- (a) Kom kommersiële boerdery by **A** of **B** voor? (1 x 2) (2)
- (b) Gee EEN rede vir jou antwoord op VRAAG 4.4.1(a). (1 x 2) (2)
- (c) Noem TWEE faktore wat landbou-ontwikkeling in Suid-Afrika bevoordeel. (2 x 2) (4)
- (d) Noem TWEE faktore wat landbou-ontwikkeling in Suid-Afrika belemmer. (2 x 2) (4)
- (e) Van watter belang is landbou-ontwikkeling vir die Suid-Afrikaanse ekonomie? (3 x 2) (6)
- (f) Volgehoue wanbestuur van hierdie dreineerbekken hou 'n bedreiging vir voedselsekureit in Suid-Afrika in. Verduidelik hierdie stelling. (3 x 2) (6)
- 4.4.2 Die benedelope van die geïllustreerde opvangsgebied toon 'n ernstige graad van wanbestuur aan, wat Suid-Afrika se skaars watervoorraad voortdurend bedreig. Noem TWEE maniere waarop Suid-Afrika se skaars watervoorraad bedreig word. (2 x 2) (4)
- 4.4.3 Die seun in die hoek regs onder maak die volgende stelling: 'Ons moet 'n opvangsbestuurstrategie ontwikkel.' Skryf 'n kort opstel (nie meer as 12 reëls nie) en omskryf waarom dit nodig is om 'n opvangsbestuurstrategie in te stel om Suid-Afrika se skaars watervoorraad te bewaar. (6 x 2) (12)
[100]

GROOTTOTAAL: 300